

KRIG OG TØRKE

Problemer og utsikter for jordbruket i Eritrea

av Emnetu Tesfaye

Eritrea, som de fleste fattige land i tredje verden, er i ovedsak et landsbygd-samfunn. Omkring 80% av befolkningen bor utenom byene og er fullstendig avhengige av jord- og husdyrbruk for å opprettholde livet. Eritrea har et klima som muliggjør dyrking av en hel rekke jordbruksprodukter i de forskjellige områdene.

Denne artikkelen gir en del informasjon for å hjelpe leseren til å få et bilde av hvordan landet ser ut og hva det produserer. I tillegg gir artikkelen bakgrunnsinformasjon om dyrkingsproblemer og utsiktene for en forbedret produksjon.

Landet

Eritrea ligger vest for Rødehavet og er omgitt av Sudan i nord og vest, Etiopia i sør og Djibouti i øst. Totalarealet inkludert øyene er 124.000 km².

Topografi

Til tross for dets begrensede størrelse, har Eritrea en rekke forskjellige økologiske soner avhengig av høyden over havet og beliggenhet i forhold til Rødehavet. Landet kan etter klimaet deles inn i 3 hovedsoner; høylandet, østlige lavland og vestlige lavland.

Kjernen av landet er nordvesttippen av det store etiopiske høylandet, et platå som ligger mer enn 1500 m.o.h. Den vestlige delen av platået senker seg gradvis mot Sudan og østlige del skråner bratt ned mot Rødehavet. Her er en smal stripe land kjent som det grønne beltet som går mellom de østlige lavland og høylandet. Det grønne beltet består stort sett av bratte helninger, men jorda er fruktbar og området får rikelig med regn.

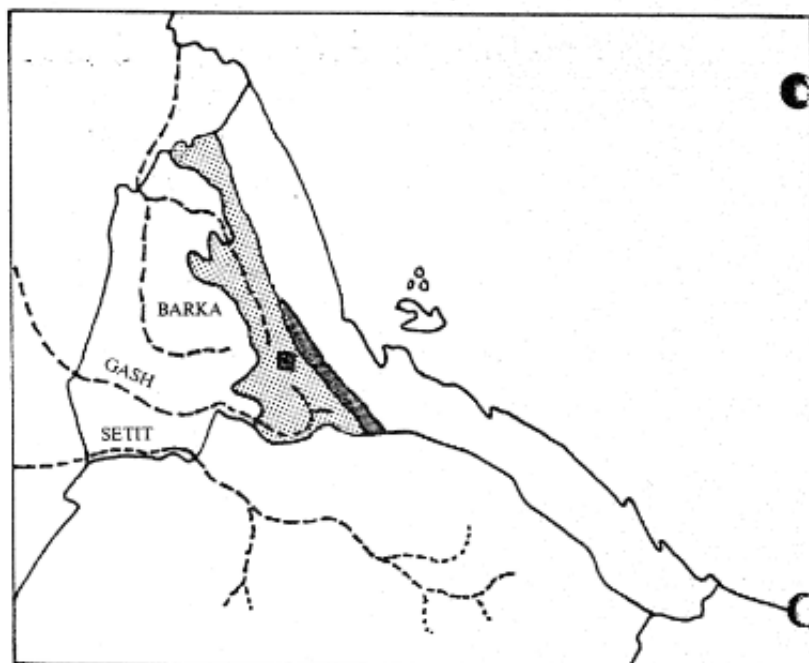
Dyrkingsmetoder

Jorda dyrkes med ploger og hakker. Trekkdyr er vanlige og bøndene bruker oftest treploger med skjær eller blad av jern. Plogene lages lokalt. Kamel (dromedar) er vanligste trekkdyr i lavlandet, mens okser er vanligst i høylandet.

I høylandet er ugrasbehandling vanlig, enten luking eller kutting med sigd. Dette er oftest arbeid som utføres av kvinnene. I lavlandet praktiseres ikke ugrasbehandling i særlig grad.

Kornet høstes for hånd. Noen ganger kuttes bare aksene, eller hele planten kuttes, avhengig av korntype og jordbruksregion. Til treskinga beukes dyr eller det gjøres for hånd. Korn lagres i sylindriske beholdere laget av leire.

Rotasjonsjordbruk praktiseres sjelden i lavlandet. Isteden blir et område dyrket

- Høyland (1500–2500 m.o.h.)
- Grønne belte (600–1500 m.o.h.)
- Lavland
- Elver
- Hovedstaden Asmara

til jorda er utmattet og den blir da lagt brakk. I høylandet, hvor det er vanlig med terrassejordbruk, er rotasjonsjordbruk med bruk av belgplanter etablert. I størstedelen av høylandet blir jorda dyrket bare 3 påfølgende år og så lagt brakk i 2 år.

Plogjordbruket har hatt dramatisk innvirkning på jorda. I motsetning til hakkejordbruket krever plogjordbruket i stor grad at skogen fjernes for å gi åpne arealer. Før brakkland eller tidligere ubrukt jord tas i bruk kuttes og brennes alle trær og voksende planter.

Foto: E. A. Aurbakken

Det kupert høylandskapet er vakkert, men svært sårbart for erosjon og andre miljødelegger.

Produksjonsnivå

Kornproduksjonen i Eritrea har sjelden gitt overskudd. Enkelte områder gir imidlertid normalt overskudd av korn og tidligere ble en del frukt eksportert til Europa. Eksport skjedde stort sett fra store gårder eid og drevet av italienske interesser. Ethvert overskudd av bøndenes produksjon går til befolkningen i byene. I dårlige avlingsår har en god del korn vært importert fra nordlige Etiopia eller fra østlige Sudan.

Husdyr

Det finnes ingen pålitelige tall for tallet husdyr i Eritrea, men eritreiske veterinærer mener at antallet husdyr er større enn antallet mennesker (opp mot 4 millioner). Husdyrhold er svært viktig i Eritrea og i mange sammenhenger er en manns velstand målt ut fra antallet dyr han eier. Storfe, sau og geit holdes overalt, mens kameler er vanligst i lavlandet hvor de utnyttes til melk, transport og delvis til kjøtt. Produktiviteten i husdyrholdet er generelt svært lavt.

Jorderosjon

Så godt som all opprinnelig skog er fjerna av befolkningen til bruk som brensel eller tømmer, eller på grunn av dyrking. Busker og grasdekke er drastisk redusert av overbeiting. I tillegg har det tradisjonelle landeiersystemet som har eksistert stort sett uendra fram til slutten av 70-tallet gitt bøndene lite stimulans til å ta vare på naturressursene og jorda i særdeleshet.

Mangel på innsatsmidler

Kolonimaktens politikk har alltid vært å nekte grunnleggende innsatsmidler som kan stimulere produksjon av varer som kolonimakta ikke har direkte nytte av. Derfor har bøndene manglet såkorn, gjødsel, redskaper og plantevernmidler som kunne forbedret jordbruksproduksjonen og bøndenes levetilstand. Tilgjengelige tall viser at sorghum i lavlandet gir avlinger på ca. 40 kg/da, mais i det grønne beltet ca. 70 kg/da og hvete i høylandet ca. 40 kg/da (i størrelsesorden 10% av norske avlinger). Mangelen på plantevernmidler bidrar mye til de dårlige avlingene, og svært mye ødelegges hvert år av skadedyr (gresshopper, army worms). Små forsyninger av råmaterialer begrenser antallet håndredskaper og ploger som kan lages lokalt. Det meste lages i dag fra skrapjern. Mangel på vaksiner og medisiner bidrar til at husdyra er utsatt for mye sjukdom.

Tørken og krigen

Selv om tørke ikke er nytt i Eritrea, har den vedvarende tørken som rammet regionen fra 1981-1985 forstyrrer livet til hele befolkningen på landsbygda. Svært mange av husdyra har også strøket med.

Krigen har imidlertid vært den verste hindringen. Det har vært en erklært politikk fra de etiopiske myndighetene at landet skal kontrolleres ved først å drepe det økonomisk. Bøndene har vært effektive mål for terror. Noen bønder har forlatt Eritrea og blitt flyktninger, andre

er på flukt inne i landet. De som blir kan når som helst få avlinga beslaglagt av de etiopiske soldatene.

Behov for hjelp

Jordbruksdepartementet under EPLF har svært begrensede ressurser. Selv om det er godt organisert og innehar en del grunnleggende infrastruktur, mangler nødvendige innsatsmidler for bøndene som såkorn og redskaper. Siden 1975 har EPLF gjennomført omfattende landreformprogrammer. For å utvikle landet trenger bøndene teknisk og finansiell hjelp.

Introduksjon av alternative energiformer ville kunne gi grunnlaget for et vellykket skogreisningsprogram. Både organiske og uorganiske gjødselslag er lite brukt og utenfor rekkevidde for bøndenes kjøpekraft, men er helt vesentlige for å hindre kjemisk og fysisk utarming av jorda. Innføring av nye varianter og utvikling av nye teknikker for kornproduksjon kunne forbedre levetilstandene for befolkningen på landsbygda. Kryssing av eritreiske melkekyr med høytytende raser kan forbedre kvaliteten både for produksjon av kjøtt og for fruktbarhet. Det er bestandig behov for vanningsanlegg, kompressorer, vannpumper og insektmidler for å bekjempe sjukdomsbærere.

Behovet er enormt, og all hjelp har stor betydning. Så langt viser erfaringene at gi vere ikke bare ser resultater av sin

hjelp, men også uttrykker beundring for den motivasjon og kompetanse en møter i jordbruksdepartementet. Deres tekniske kapasitet ble klart demonstrert da de under tørken greide å dyrke opp og drive fram over 20.000 nye da. med jord. En avling på over 300 tonn med sorg-hum var venta, men like før innhøsting falt avlingene i hendene på etiopiske soldater.

Eritrea møter i dag utfordringen ikke bare å fø sin egen befolkning, men også å bevare sparsomme ressurser av vann og jord for framtida. Saharas ekspansjon, erosjon, skogdød og overbeiting bidrar alle til den økologiske forandringen som skjer i regionen. Men dersom eritreerne får fred og frihet, er det ingen tvil om at de kan mestre utfordringene.

«Livets tre» – blir trærne borte, vil også jorda bli vasket vekk.

Foto: E. A. Aurbakken

Klimasoner, plante- og dyreliv i Eritrea

	HØYLANDET	LAVLANDET
Klima	Halvsavanne 2 dyrkingssesonger hovedregn juni-august mindre regn mars-april	Halvørken regntid november-januar tørt resten av året
Nedbør	Middel 700 mm	Middel 200 mm
Temperatur:	Høyest: 30°C april-mai Lavest: 17°C desember-februar	45°C april-mai i vest 45°C juni-august øst 23°C desember-februar
Grønnsaker	Bønner, linser, pepper, tomat, poteter, agurk, løk, hvitløk, kål, salat, asparges	Gulrot, spinat, salat, hvitløk, løk, tomat, auberginer, kål, blomkål
Kornsorter	Bygg, hvete, teff	Sorghum (durra), hirse, mais
Oljevekster	Linfrø, neuk (lokal type)	Sesam, jordnøtter, linfrø
Frukt	Kaktus pricklypærer	Appelsin, banan, mandarin, sitron, vannmelon, grapefrukt, papaya, ananas, mango, avocado
Husdyr	Muldyr, hest, esel, geit, sau, storfe, høns, hund, kanin	kamel, storfe, geit, sau, fjørfe
Ville dyr	Bavian, genon ape, hare, sjakal, hyene, ulv, villkatt	gaselle, struts, hare, bavian, slanger, hyene, firfisle, antilope, vortesvin